

GMYRIA S. S.

COMMUNICATIVE PROCESSES IN THE CLASSROOM AS AN OBJECT OF THE PEDAGOGICAL MANAGEMENT

The article touches upon the problem of management of communication processes in the class. There are other types of communicative activity of children in the classroom in addition to the direct communication between teacher and pupils during the lesson. First of all, it is a communication of schoolchildren among themselves, which can occur either in the form of real dialogue and polylogue or in the form of an imaginary dialogue. Moreover, the teacher should take into account also such communicative phenomenon as the effect of emotional contagion in his practical work. It is especially important to consider influence of this process on character of mastering of the educational information at the lessons of art – literature, music, drawing, etc.

The issues that have been considered in the article are in line with the pedagogical researches, which are devoted to the study of the communicative aspects of teachers' activity. Methodological basis for a significant amount of educational studies in this area is presented by scientists working in that field of social psychology which is concerned with the investigation of communication processes in society. In particular, the results obtained in the course of study of interaction in a small group gave a significant impetus to the research of the communicative aspects of the teachers' activity.

The author believes that the management of communication processes in the classroom can be considered as a factor that helps in solving specific didactic tasks. A term "management of communication processes" has been specified in the article, as well as the main directions of teachers' activity aimed at the organization of the communications in the class were outlined. In particular, there were distinguished the following forms of communicative interaction in the classroom, which should be controlled by a teacher: a direct verbal communication, an internal dialogue with a perceived partner and an emotional contagion.

The author makes a conclusion that intensification of intra-communication will be pedagogically appropriate only under condition of adequate control and correction over communicative processes in a class from the teacher. It should be emphasized, that in each specific case it is necessary to solve a question on expediency of activation of intragroup communication depending on the age of the pupils, the type of the didactic task and other factors.

Key words: management of communication, internal dialogue, communication, emotional contagion, small group.

Подано до редакції 5.12.13

УДК 37.016:78

ЛАБУНЕЦЬ В. М.

м. Кам'янець-Подільський, Україна

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИКОНАВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ

У статті розкривається технологічний підхід до виконавської підготовки студентів інститутів мистецтв педагогічних університетів. Визначені особливості мистецько-педагогічних технологій, розкрито основне значення засобів мультимедіа для виконавської підготовки вчителів музики.

Ключові слова: технологічний підхід, майбутні вчителі музики, виконавська підготовка, мистецько-педагогічні технології.

Постановка проблеми. Глобальні процеси та інтеграція України у світове співтовариство вимагають нових підходів до розвитку інтелекту, формування знань, фахових навичок майбутніх учителів музики, здатних не лише застосувати здобуті знання в подальшій фаховій діяльності, але й поповнювати їх. Адже модернізація системи вищої освіти в Україні є об'єктивною необхідністю. На порозі XXI століття ми стали очевидцями безпрецедентного зростання уваги до вищої освіти, розширення її функцій і ролі в суспільстві. Сьогодні вона розглядається у суспільстві не стільки як інституція задоволення фахових потреб особистості, а як її духовна необхідність.

З позиції сьогодення вища педагогічна школа покликана забезпечити ефективну підготовку майбутнього вчителя, зорієнтованого на особистісний та професійний саморозвиток, готового плідно працювати в освітніх закладах різного типу, здатного творчо розвивати особистість учня. Актуальність цього завдання підвищується у зв'язку з впровадженням основних положень Болонської конвенції у національну освіту. Все більшого значення набувають високий рівень оволодіння фахово-виконавською майстерністю вчителя.

Мета статті полягає у розкритті значення технологічного підходу до виконавської підготовки майбутніх учителів музики. Адже технологія

організації підготовки студентів засобами мультимедіа – це динамічний, комплексний процес, що ґрунтується на інтерактивному рівні, в ході якого розвиваються та формуються комунікативні навички майбутніх учителів музики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фахова підготовка майбутніх учителів музики з позиції технологічного підходу, у поєднанні з різноманітністю форм його реалізації, відкриває можливість застосування інновацій у вирішенні цієї проблеми. Основною базою цих досліджень стали роботи науковців з технологічного підходу до навчання (В. Безпалько, Т. Дмитренко, О. Дубасенюк, Е. Нор, М. Кларін, О. Падалка, О. Пехота, Д. Чернилевський, Т. Шамова та ін.).

У наукових дослідженнях висвітлюються різні аспекти підготовки вчителя музики до практичної діяльності: культурологічний (І. Зязюн, О. Рудницька, О. Шевнюк, О. Щолокова); аксіологічний (О. Олексюк, Г. Падалка, В. Петрушин); технологічний (В. Євдокимов, Н. Гузій, В. Іщенко, Н. Кузьміна, А. Нісімчук); фахово-дидактичний (Л. Арчажникова, О. Ростовський, В. Шульгіна) та ін. Останніми роками виконано цілий ряд досліджень, котрі розглядають педагогічні основи формування окремих професійно важливих якостей особистості, що визначають виконавську майстерність вчителя музики (Е. Абдуллін, А. Болгарський, В. Дряпіка, Л. Рапацька, О. Рудницька та ін.).

З цієї позиції мистецтво – це особливе ставлення до дійсності, творча, естетична за своєю суттю діяльність у соціумі. Це індивідуально неповторне і суб'єктивно виражене естетичне відображення дійсності у внутрішньому світі, психології і у різноманітних формах зовнішньої особистісної активності людини. Мистецьке навчання є особливим духовно-особистісним відображенням, відтворенням реальності, її естетичним «прочитанням» і розумінням, її створенням і воскресінням у «картинах», психологічних станах, продуктах художньої творчої діяльності, яка несе авторський погляд, позицію, аналіз і оцінку через художні образи, уявлення, символи, знаки, на основі естетичних почуттів, думок і ставлення до навколишнього світу.

Виклад основного матеріалу. Виконавська діяльність майбутнього вчителя музики відзначається тим, що у процесі відображення творів художньо-музичного мистецтва вони зігріті глибокими індивідуальними переживаннями, почуттями, роздумами виконавця, хоча це не завжди є відображенням прямої проекції авторського «Я». Але авторське «Я», естетичне ставлення автора до дійсності складають смисл,

пафос твору, його спрямованість, що в результаті й визначає вплив на розвиток виконавця. Зацікавлене особистісно-смісловне ставлення до діяльності відрізняє справжнього митця. Отже виховати у читача, слухача, глядача грамотне поняття про твір і означає допомогти йому «зрозуміти» позицію автора, прийняти або не прийняти її, і через виконавське творче прочитання твору мистецтва – чи то слова, музики, живопису – сформувати свою позицію – позицію співавтора, як підсумок індивідуально-творчого діалогу з творцем мистецтва.

Специфіка виконавської підготовки майбутніх учителів музики з позиції технологічного підходу полягає у віднайденні нових умов у вирішенні фахових завдань. У цьому зв'язку виокремлюється положення про те, що педагогічна технологія постає одним з основних напрямів педагогічної науки, в тому числі й у галузі музичної педагогіки, що покликаний забезпечити досягнення визначених завдань, підвищити ефективність навчально-виховного процесу, гарантувати його високий рівень. Як зазначає Т. Рейзенкінд, «частково технологічний підхід пов'язується з технізацією музичного навчання в процесі переходу від вербальних навчальних методів до їх взаємодії з аудіовізуальними методами» [3, с. 153]. З цієї позиції інтерактивне навчання як складовий компонент виконавської підготовки майбутнього вчителя музики засобами мультимедійних технологій виступає необхідною ланкою певної стратегії формування їх професійної майстерності.

До інтерактивних технологій у дослідженнях звертаються К. Баханов, Н. Гузій, М. Молигіна, О. Пометун, Л. Пироженко, Г. Сиротенко, О. Ярошенко та ін. На думку Н. Гузій, застосування цих технологій гарантує досягнення певної навчальної мети через чітко визначену послідовність дій, спрямованих на розв'язання проміжних завдань і заздалегідь визначений кінцевий результат [1, с. 102].

Визначені нами положення дозволили обрати *технологічний підхід* як основний у розкритті значення засобів мультимедіа для формування виконавської самостійності майбутніх учителів музики. Цей підхід характеризує засоби мультимедіа як унікальне явище сучасності, що передбачає створення відповідних умов для застосування в навчальному процесі та визначення певного потенціалу в процесі пізнавальної діяльності студентів. До того ж це передбачає, перш за все, свободу вибору майбутніми фахівцями форм та методів самостійного навчання, а також засобів мультимедіа, і навіть їх можливо-

стей; створення умов для розвитку природних здібностей студентів, активізація творчого потенціалу особистості.

Вирішення проблеми формування самостійності майбутнього вчителя музики засобами мультимедіа щільно пов'язано з організаційно-процесуальним забезпеченням. Адже останнє залежить від типу та ступеню інтеграцій елементів змістового наповнення навчально-пізнавального процесу. Саме тому для нашого дослідження набуває значення технологічний підхід, який дозволяє використовувати прийоми та методи самостійної роботи за допомогою засобів мультимедіа, що активізують самостійність майбутніх учителів музики. На нашу думку, самостійна робота майбутнього вчителя музики засобами мультимедіа – це використання в навчальному процесі можливостей сучасної інформаційної техніки з метою розвитку фахових навичок.

Методологічними засадами технологічного підходу є визначення ролі принципу наочності, який забезпечує умови для застосування засобів мультимедіа в самостійній навчальній діяльності. Технологічний підхід регулює систему організації самостійної виконавської роботи студентів засобами мультимедіа й спрямований на їх творчий розвиток, що спонукає до самореалізації в навчальній діяльності. Метою цієї діяльності є забезпечення ефективності організаційних процесів у навчанні, що сприятиме досягненню цілей та завдань фахової підготовки.

Особливо важливим є такий підхід у музично-педагогічній освіті. Адже за сутністю та змістом, навчання має відповідати вимогам сучасного ринку праці, де є попит на самостійну, ініціативну, творчу особистість майбутнього вчителя музики. Це дозволяє констатувати необхідність реалізувати самостійну роботу майбутнього вчителя музики засобами мультимедіа в контексті виконавської підготовки, зумовленої багатофункціональністю музичного мистецтва. До того ж, це потребує виокремлення відповідних форм мислення: інформативного, конвергентного, дивергентного, проблемного, креативного. Виникає потреба в осмисленні сутності самостійної роботи студентів засобами мультимедіа відповідно їх сучасному мисленню.

Аналіз психолого-педагогічних досліджень дозволяє констатувати наявність досвіду використання технологій організації виконавсько-самостійної діяльності. На нашу думку, технологія організації виконавської роботи студентів засобами мультимедіа – це динамічний, комплексний процес, який ґрунтується на інтерактивному рівні, в ході якого розвиваються та форму-

ються комунікативні навички студентів. Це в процесі підготовки майбутніх учителів сприятиме розкриттю індивідуальних можливостей студентів, підвищенню мотивації до навчання, налагодженню партнерських стосунків у мультимедійному середовищі. Відбувається не лише застосування засобів мультимедіа як інноваційної методики, що використовується в якості допоміжного засобу в процесі вирішення навчального завдання, а й упровадження в музичній педагогіці їх можливостей, які дозволяють студенту розкрити суть музичного твору, висловити свої почуття в зображенні та звуках, заявити про себе світові.

Нові досягнення сучасної техніки відкривають студентам доступ до нетрадиційних джерел інформації через застосування можливостей комп'ютеру та міжнародної мережі Інтернет за допомогою введення певної адреси. Це постає як нескладний процес, що є доступним для будь-якого користувача, адже прагненням авторів мультимедійних засобів було передбачити кожен можливий крок і бажання користувача. Останнім часом комп'ютер увійшов майже до кожного освітнього закладу, тому педагоги мають можливість трансформувати призначення комп'ютеру від розважального засобу до корисного необхідного навчального засобу за допомогою нових інформаційних технологій навчання.

З цієї позиції О. Пехота стверджує, що завдяки введенню комп'ютерних технологій до сфери людської діяльності – науки, освіти й економіки – сучасне суспільство відчуло зміни. Це пов'язано з удосконаленням способу збереження, трансформації й передачі інформації, що охоплює більш широкий спектр можливостей, став мобільним і доступним [2, с. 341]. Останнє, завдяки введенню комп'ютерних технологій до професійної підготовки майбутніх учителів музики, сприяє активізації творчих здібностей, формуванню самостійності.

Враховуючи потужні можливості мультимедіа середовища, рішення в процесі самостійної роботи все одно приймає студент, котрий у виконавській діяльності враховував музичні закони, класичні та сучасні підходи до них. Під час виконавсько-самостійної діяльності студент поступово налаштовує внутрішній слух на фіксацію й порівняння найтонших композиційних властивостей певних символів, інтервалів між ними, гучності, тембру, гармонійного співвіднесення тощо. При введенні готової звучності музики до музичного твору окрім техніки суто операторських дій, такої як гармонійне тематичне поєднання, встановлення пауз, заміна дина-

міки, отримання певного тембру звучання, заміна тривалості ноти тощо, - до цієї техніки потрібен ще й розвинутий художній смак.

Тобто застосування мультимедійних засобів у процесі виконавської діяльності відкриває перед студентами можливість здійснити творчий задум, забезпечуючи певним інструментарієм. Проте функція розумного творця належить саме майбутньому вчителю музики, що під час виконавсько-самостійної діяльності пропускає крізь призму свого розуміння, навчального досвіду, художнього смаку запропоновані певним засобом можливості.

Виконання навчального завдання студентом передує усвідомленню ним навчальної мети. Це потребує вибору комп'ютерної програми, за допомогою якої уможлиблюється здійснення певного виду самостійної виконавської роботи. У сукупності з традиційними методами музичного навчання необхідним постає застосування таких програм, як: програма запису звуку Audio CD (Ahead Nero), програма нотного набору і верстки музичного тексту Finale 2003, програма запису та обробки звуку: Adobe Audition, Sound Forge, програми підготовки презентаційної графіки Microsoft Power Point. Необхідно також зазначити, що кожна з існуючих програм потребує наявності певних знань та вмінь щодо специфі-

ки цієї роботи. Останнє дозволяє розпочати роботу над навчальним завданням шляхом введення до комп'ютеру певної програми, пошуку певної адреси чи об'єкта.

У **висновках** доцільно зазначити, що музичне навчання засобами мультимедіа містить значний потенціал для реалізації творчої самостійності особистості вчителя, й передбачає практичне використання не лише базових музично-теоретичних знань, умінь, навичок, але й знань практичної роботи з певними технологічними засобами. Авторами комп'ютерних програм передбачена певна кількість інструментарію для роботи користувача. Так за допомогою символів, які висвітлені на екрані комп'ютеру певної програми, студент може скористатися цією можливістю.

Література

1. Гузій Н.В. Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти [монографія] / Наталія Василівна Гузій. — К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. — 243 с.
2. Пехота О. М. Индивидуализация профессионально-педагогической подготовки учащихся: монография / О.М. Пехота [под общ. ред. И. А. Зязюна]. — К. : Вища школа, 1991. — С. 5—119.
3. Рейзенкінд Т. Й. Дидактичні основи професійної підготовки вчителя музики в педуніверситеті / Тетяна Рейзенкінд. — Кривий Ріг : Видавничий дім, 2006. — 640 с.

ЛАБУНЕЦЬ В. Н.

ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЙ ПОДХОД К ИСПОЛНИТЕЛЬСКОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКИ

Статья раскрывает технологический подход к исполнительской подготовке студентов институтов искусств педагогических университетов. Определены особенности художественно-педагогических технологий, раскрыто основное значение способов мультимедиа для исполнительской подготовки учителей музыки.

Ключевые слова: технологический подход, будущие учителя музыки, исполнительская подготовка, художественно-педагогические технологии.

LABUNETS V. N.

TECHNOLOGICAL APPROACH TO PERFORMANCE PREPARATION OF FUTURE MUSIC TEACHERS

The article deals with the technological approach to performing arts institutions prepare students of pedagogical universities. Because the technology of preparing students Multimedia - a dynamic, complex process that is based on an interactive level, in which developing countries and emerging communication skills of future music teachers. Specificity executive training future specialists of the technology approach is the discovery of new conditions in solving professional problems. In this regard are singled out the position that educational technology presents a major focus of teaching science, including the field of music pedagogy that aims to achieve the defined objectives, to increase the effectiveness of the educational process, to ensure its high level. Methodological principle of technological approach is to define the role of the principle of visibility, which provides conditions for the application of multimedia self-learning activities. The technological approach to regulate the system of independent performance of students Multimedia and directed their creative development that leads to self-realization in educational activities. Determining the characteristics of artistic and educational technologie are the basic values of multimedia performance training for music teachers.

Key words: technological approach, future teachers of music, performance training, artistic and educational technology.

Подано до редакції 3.12.13